Overeenkomst tussen Manifestpartijen en provincies / IPO over uitvoering natuur- en landschapsbeleid

De Manifestpartijen en provincies / IPO slaan de handen ineen om de uitdagingen op het terrein van natuur en landschap op te pakken. Deze uitdagingen zijn de volgende:

1. Realiseren van een robuust werkend netwerk van Nederlandse natuurgebieden, die daarmee in 2027 de door de Europese Unie gestelde eisen, zoals Natura 2000 en de Kaderrichtlijn Water, flink dichterbij brengt;
2. een vergroting van het draagvlak onder de Nederlandse bevolking voor het natuur- en landschapsbeleid;
3. een perspectiefrijke financiering tot minimaal 2021 voor het beheer en de ontwikkeling (verwerving en inrichting) van het Nederlands natuurnetwerk.

Daarvoor hebben de partijen de volgende afspraken gemaakt.

1. **Robuuste EHS**

De afspraken in deze overeenkomst zijn een uitwerking van de 'Hoofdlijnennotitie ontwikkeling en beheer van natuur in Nederland'.

De vormgeving van de robuuste EHS in alle provincies komt in overleg en afstemming met de betrokken maatschappelijke partijen tot stand komt. Hierover vindt in alle provincies de komende maanden nader overleg plaats in de context van het nieuwe beleid en over de planologische vormgeving, zoals beschreven in de Hoofdlijnennotitie. Dat overleg biedt ook de gelegenheid om goed te kijken naar de interprovinciale samenhang en de bovenprovinciale belangen.

De maatschappelijke organisaties spelen ook bij de uitwerking op gebiedsniveau en in gebiedsprocessen een belangrijke rol. Dit is nodig voor het gewenste draagvlak voor de ontwikkelingen, maar ook vanwege de bijdrage die van beheerders en grondeigenaren wordt gevraagd bij de realisatie en het beheer van de EHS.

Als vertrekpunt wordt genomen dat de realisatie van nieuwe natuur wordt geplaatst in het bredere perspectief van gebiedsontwikkeling en gebiedsopgaven, die het mogelijk moeten maken dat het 'opbrengend vermogen' van het landelijk gebied zo goed mogelijk wordt benut en waar mogelijk wordt vergroot. Daarin past dat ruimte en verantwoordelijkheid wordt gegeven aan de streek en dat lokale initiatieven worden aangemoedigd. Deze initiatieven gaan verder dan alleen de uitvoering van opgaven voor natuur, agrarisch natuurbeheer, recreatie en landschapsbeheer en houden dan een integrale aanpak van gebiedsopgaven in. Maatschappelijke partijen kunnen daartoe ook zelf voorstellen doen, bijvoorbeeld in de vorm van gebiedsoffertes. Het tot stand komen van privaat-publieke samenwerkingsvormen wordt hierbij gestimuleerd.

2. **Gelijkberechtiging**

Voor verwerving, inrichting en beheer van de natuur in Nederland bestaat een gelijk speelveld voor alle partijen (bijvoorbeeld TBO's, landgoedeigenaren en agrariërs). Gelijkberechtiging van de diverse beheerders is een belangrijk uitgangspunt bij de verwerving, inrichting en het beheer van natuurgebieden. Gelijkberechtiging heeft twee aspecten: gelijke kansen en gelijke behandeling. Met gelijke kansen wordt bedoeld dat in beginsel iedere gegadigde in aanmerking kan komen natuurgebieden aan te kopen en/ of te beheren. Met gelijke behandeling wordt bedoeld dat subsidieregelingen geen onderscheid maken tussen de verschillende categorieën eigenaren onder gelijke omstandigheden.

De provincies hebben het voortouw bij het tot stand brengen van het uitgangspunt van gelijkberechtiging. Daarbij zal voor augustus 2013 op landelijk niveau nader overleg plaats vinden met de Manifestpartijen over de concretisering van de genoemde uitgangspunten. Uiterlijk eind 2013 wordt het beleid op provinciaal niveau na overleg met de provinciale Manifestpartners nader uitgewerkt en vastgesteld.

3. **Natuurbeheer**

De betrokken partijen werken volgens het stelsel en de systematiek van het Subsidiestelsel voor beheer van natuur en landschap (SNL).

Partijen spreken af dat de vergoeding voor natuur binnen de EHS 75% van de normkosten SNL zal bedragen.

De nominale bedragen worden geïndexeerd met de jaarlijkse inflatiecorrectie consumentenindex van het CBS.

Al het areaal dat behoort tot de robuuste EHS komt in aanmerking voor SNL-vergoeding (inclusief recreatiepakketten). Voor de uitsluitingen en uitzonderingen daarop wordt verwezen naar de SNL-regeling 2013.[1] Gronden afkomstig uit overheidsbezit waarvoor de gebruikstitel door de aanvrager is verkregen voor 15-8-2009 komen in aanmerking voor subsidiering. Dat geldt ook voor gronden afkomstig uit rijksbezit die reeds voor deze datum in beheer waren bij Staatsbosbeheer. In overleg kunnen partijen andere dan bovengenoemde gronden ook na de aangegeven peildatum in aanmerking voor subsidiering laten komen (bijvoorbeeld vanwege gebiedsontwikkeling of Natura 2000).

De beheertypenkaart wordt in goed overleg vastgesteld volgens de procedure die daarvoor bij de heroriëntatie SNL is ontwikkeld.

4. **Agrarisch natuurbeheer**

[1] Uitgesloten zijn: publiekrechtelijke rechtspersonen, zoals gemeenten, samenwerkingsverbanden van gemeenten, waterschappen, provincies, rijk en zelfstandige bestuursorganen (uitgezonderd Staatsbosbeheer) , waterwinbedrijven en privaatrechtelijke rechtspersonen die specifiek zijn opgericht om gronden van publiekrechtelijke rechtspersonen of waterwinbedrijven te beheren. Via de subsidiekaart van het provinciaal natuurbeheerplan is hierop een uitzondering te maken voor gemeenten en samenwerkingsverbanden van gemeenten onder voorwaarde dat op die percelen al een SN subsidie van de minister lag, deze SN subsidie afloopt op of na 31-12-2010 en de opvolgende SNL subsidie binnen 1 jaar na afloop start.

Agrarisch natuurbeheer kan doelgerichter en effectiever. De uitvoering moet eenvoudiger en met minder kosten. Agrarisch natuurbeheer zal een duidelijker meerwaarde voor natuur, landschap en agrarisch ondernemerschap moeten opleveren. In de 'Hoofdlijnennotitie ontwikkeling en beheer van natuur in Nederland' zijn daarvoor de uitgangspunten beschreven. De hier beschreven afspraken zijn daar een uitwerking van.

Om de effectiviteit te verhogen, de continuïteit te garanderen en de uitvoeringskosten te verminderen ontwikkelen partijen voor eind 2013 een programma, dat uitgaat van subsidiering aan agrarische gebiedscollectieven. Dat programma wordt alleen ingezet in gebieden die een bijdrage aan de biodiversiteit en een beter functioneren van de EHS leveren.

Voor het weidevogel- en akkervogelbeheer wordt ingezet op een beperkt aantal kerngebieden, waarvoor een verhoging van het huidige budget nodig is. Een verhoogde inzet is ook gewenst op de groenblauwe dooradering van het agrarisch gebied, onder gelijktijdige vermindering van het vlakdekkend botanisch beheer. Voor agrarisch landschapsbeheer is ook een verhoogde inzet nodig, niet alleen vanwege de ecologische waarden, maar ook vanwege de belevingswaarden van het landschap. Dit zal in overleg nader worden uitgewerkt in een doelenkader dat voldoet aan eisen van eenvoud en meetbaarheid.

Er wordt taakstellend 30 miljoen euro gereserveerd voor continuering van het agrarisch natuurbeheer met een beoogde EU-cofinanciering van eveneens 30 miljoen euro[2]. Dat is inclusief de jaarlijkse uitvoeringskosten die noodzakelijk zijn voor de instandhouding van de gebiedscollectieven voor agrarisch natuurbeheer.

Daarnaast streven LTO en de landelijke koepels van ANV's er naar om 20 miljoen euro van niet benutte vergroeningsmaatregelen en niet gebruikte toeslagpremies uit pijler 1 GLB in te zetten voor de financiering van het agrarisch natuurbeheer[3]. In het kader van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer worden verbindingen tussen agrarisch natuurbeheer en maatregelen voor waterbeheer gerealiseerd. Daarover zijn tussen LTO en waterschappen afspraken gemaakt, waarbij LTO rekent op een jaarlijkse bijdrage van waterschappen tot 10 miljoen euro. Tenslotte voorzien de provincies in een reservering van 2,5 miljoen euro voor landschapsbeheer door agrariërs als onderdeel van de post 'beheer natuur en landschap buiten EHS'. Hier wordt eveneens Europese cofinanciering nagestreefd. In totaal zou daarmee vanaf het beheerjaar 2016 jaarlijks 95 miljoen euro voor agrarisch natuurbeheer beschikbaar kunnen komen.

Het is de verantwoordelijkheid van de agrarische gebiedscollectieven om de overeengekomen doelen te realiseren. Partijen spreken af een gedeelde verantwoordelijkheid te dragen voor het beheer van het stelsel en dit te borgen in een nieuwe (in gezamenlijk overleg op te zetten) beheerstructuur. Daarin zal ook uitwerking worden gegeven aan de praktische en juridische consequenties zoals de diverse verplichtingen vanwege administratie, controle, sanctionering, aansprakelijkheid, de financiële verantwoording, monitoring van prestaties, de beoordeling ervan, enzovoorts.

[2] Het betreft hier de inzet van IPO/provincies en LTO.

[3] Provincies/IPO ondersteunen die inzet. Technische regeling vindt uiterlijk voor 1 juni 2013 plaats in nader overleg tussen het ministerie van EZ, IPO en LTO.

De provincies ondersteunen de verdere professionalisering van gebiedscollectieven[4]. Daarvoor is een eenmalige investering van maximaal 7,1 miljoen euro over de periode 2013 tot en met 2016 nodig. De landelijke koepels van ANV's, LTO en het IPO maken in overleg met het ministerie van EZ voor 1 juli 2013 mogelijk nadere afspraken over de voorwaarden bij de uitvoering van een programma en de wijze van omgaan met gebiedscollectieven .

De kosten en dekking verbonden aan het ganzenakkoord G7 maken geen deel uit van deze afspraken.

5. **Beheer natuur en landschap buiten de EHS**

Ten opzichte van het bestuursakkoord natuur wordt ook een extra impuls gegeven aan het beheer buiten de EHS.

De beheervergoedingen voor natuur en landschapselementen buiten de EHS worden gecontinueerd (volgens SNL, 75% normkosten) voor de gebieden waarvoor nu ook vergoeding wordt ontvangen en wanneer een bijdrage wordt geleverd aan de robuuste werking van de EHS en het soortenbeleid.

Er komt een taakstellend bedrag van € 13 miljoen (verdeling budget hoofdlijnennotitie) beschikbaar voor beheervergoedingen buiten de EHS. Dit geld wordt niet alleen ingezet voor continuering van bestaande vergoedingen, maar ook voor specifieke provinciale opgaven, zoals voor beheer van natuur- en landschapselementen (waarvoor nu geen SNL-subsidie wordt ontvangen, zoals bijvoorbeeld voor Staatsbosbeheer, en die een bijdrage leveren aan de robuuste werking van de EHS of aan de soortenbescherming), maatregelen voor soortenbescherming en toegankelijkheid. Provincies maken daarin eigen keuzen. Zij treden in overleg met de provinciale Manifestpartijen om te bepalen welke criteria hierbij gelden.

6. **Grond**

Realisatie van de EHS behelst het verwerven, ruilen en omvormen van gronden. De terreinbeheerders (terreinbeherende organisaties (TBO's), particulieren, agrariërs) zijn bereid om in dit kader eigen middelen, waaronder grondposities, in te brengen. Dan gaat het om specifieke situaties waarbij het realiseren van natuurdoelen centraal staat. In een gebiedsproces kan in goed overleg en met inachtneming van de spelregels voor gelijkberechtiging tot herschikking van eigendom en beheer besloten worden. De FPG ziet hierin kansen voor meer particulier natuurbeheer. De TBO's gaan er vanuit dat afspraken uit het Bestuursakkoord Natuur om in generieke zin areaal in bezit van terreinbeherende organisaties te verkopen voor bekostiging van het natuurbeleid, niet langer aan de orde zijn.

[4] Daarover zijn tussen ministerie EZ en IPO afspraken gemaakt.